

**Grupa Robocza ds. Polskiego Prawa Kosmicznego
Centrum Studiów Kosmicznych Akademii Leona Koźmińskiego**

Ankieta

**dla profesjonalistów i przedsiębiorców polskiego sektora kosmicznego
w sprawie zakresu regulacji i rozwiązań ustawy o działalności kosmicznej**

Styczeń 2021

I. Wprowadzenie

Celem opracowania niniejszej ankiety jest uzyskanie stanowiska profesjonalistów i przedsiębiorców aktywnych w polskim sektorze kosmicznym, co do treści przyszłego polskiego ustawodawstwa w zakresie działalności kosmicznej.

Krajowe ustawodawstwo kosmiczne podyktowane jest zaspokojeniem kilku celów. Podstawowym celem ustaw krajowych w dziedzinie eksploracji przestrzeni kosmicznej jest zapewnienie zgodności działalności podmiotów krajowych z międzynarodowymi zobowiązaniami państwa w tym zakresie. Treść jego musi zatem merytorycznie odpowiadać treści tych zobowiązań. Podstawą wyznaczającą tę treść jest art. VI Traktatu o Przestrzeni Kosmicznej jest zapewnienie przez Państwo- stronę Traktatu „upoważnienia i stałego nadzoru ze strony danego Państwa Strony Układu” nad działalnością podejmowaną przez podmioty pozostające pod jurysdykcją państwa (zwane są one „podmiotami krajowymi”) oraz ponoszenie przez państwo wypuszczające odpowiedzialności za szkodę, w tym zarówno za czyny własne państwa, jak i cudze - w zakresie działalności kosmicznej podejmowanej przez takie podmioty krajowe. Co ważne, państwo ponosi odpowiedzialność bez względu na to, czy działalność podmiotów krajowych jest autoryzowana czy też nie. Ten ostatni aspekt więc jest wyraźnym czynnikiem motywującym do przyjęcia krajowego ustawodawstwa kosmicznego, pozwalającego na wprowadzenie zasad licencjonowania i nadzorowania działalności podmiotów krajowych.

Oprócz przytoczonego wyżej art. VI Układu, stanowiącego zasadniczo formalną podstawę regulacji krajowej i jej zakresu, w ustawodawstwie krajowym należy dać wyraz materialnym zasadom zawartym w Traktatach Kosmicznych i innych uznanych źródłach międzynarodowego prawa kosmicznego. Zasady takie, przyjęte w licznych uchwałach ONZ, mimo swojego niewiążącego formalnie charakteru, zyskały już w większości moc zwyczaju międzynarodowego. Dotyczy to na przykład dziedziny zapobiegania śmieciom kosmicznym, które choć nie ujęte bezpośrednio w Traktatach kosmicznych są jednym z najważniejszych problemów, przed którym stoi zarówno ludzkość rozumiana w ogólności, pragnąca w dalszym ciągu, w sposób bezpieczny prowadzić eksplorację przestrzeni kosmicznej, a także państwa, których ryzyko odpowiedzialności znacząco się zwiększa. Wzrost ryzyka związanego ze zwiększeniem się liczby śmieci kosmicznych przez ostatnie dziesięciolecia uświadomił ustawodawcom krajowym konieczność ujęcia tej problematyki w normach pozytywnego krajowego prawa kosmicznego na płaszczyźnie zarówno prewencyjnej, jak i odpowiedzialności za szkodę.

Wszystkie powyższe aspekty regulacji wiążą się immanentnie z cechami faktycznymi działalności w przestrzeni kosmicznej powodującymi, że jest to działalność szczególnie niebezpieczna (*ultrahazardous*), w której ryzyko wyrządzenia szkody jest znacząco wyższe niż w jakimkolwiek innym rodzaju działalności ludzkiej, a ponadto niemożliwym jest całkowita jego eliminacja pomimo coraz wyższego potencjału technologicznego. Ryzyko w działalności kosmicznej jest konglomeratem zagrożeń związanych z techniką, czynnikiem ludzkim i siłami przyrody i ta cecha działalności kosmicznej powinna stać u założeń jej regulowania na poziomie krajowym.

Niewątpliwie, każde państwo oprócz odzwierciedlenia zobowiązań międzynarodowych może i powinno dostosować kształt krajowego ustawodawstwa do stanu, możliwości i ambicji rodzimego przemysłu kosmicznego. Z tego też powodu, w międzynarodowej doktrynie prawa kosmicznego wskazuje się takie podstawowe cechy, którym powinno odpowiadać krajowe prawo kosmiczne, jak zgodność z narodową strategią kosmiczną, możliwość skoordynowania z kosmicznym prawem międzynarodowym, oraz z systemem prawa krajowego. Ponadto powinno ono wprowadzać reżim prawny w zakresie zachowania bezpieczeństwa na ziemi i w przestrzeni kosmicznej oraz reżim odpowiedzialności łączący wewnętrzny system prawa z zobowiązaniami międzynarodowymi.

Kierując się powyższymi założeniami, zwracamy się do Państwa z prośbą o odniesienie się do pytań zawartych w poniższej ankiecie, ufając, że odpowiedzi, jak i wszelkie sugestie pomogą ustawodawcy na stworzenie takich ram ustawodawczych, które będą służyły zarówno wspólnocie międzynarodowej, państwu Polskiemu, przedsiębiorcom, jak i konsumentom, w bezpiecznym korzystaniu z dobrodziejstw eksploracji przestrzeni kosmicznej i jej dalszym rozwoju.

II. Część ogólna ankiety

Komentarz Grupy Roboczej: Wypowiadając się w tej części ankiety, szczególnie cenne byłyby Państwa opinie co do przedmiotu działalności kosmicznej objętej regulacją ustawową, a co za tym idzie, także reżimem odpowiedzialności i gwarancjami finansowymi. Czy zakres działalności kosmicznej powinien być określony w sposób wąski, obejmując jedynie wynoszenie satelitów na orbitę okołoziemską oraz ich ewentualne operacje na orbicie i deorbitację, czy też ustawodawca polski powinien uwzględnić nowe formy eksploracji przestrzeni kosmicznej, takie jak serwisowanie na orbicie lub pozyskiwanie zasobów kosmicznych lub inne. Cenne będą wszelkie ogólne sugestie co do ram prawnych, reżimu licencjonowania działalności kosmicznej w Polsce, a także prawnych zachęt i usuwania barier w podejmowaniu tego typu działalności, w tym także co do jej form prawnych.

- 1. Czy istnieją bariery prawne utrudniające rozpoczęcie i prowadzenie działalności kosmicznej w Polsce ? Jeżeli tak, to jakie?**

TAK / NIE

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/ sugestie:

- 2. Jakiego wsparcia regulacyjnego oczekują przedsiębiorcy polskiego sektora kosmicznego od polskiego ustawodawcy w zakresie ustawy o działalności kosmicznej ?**

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/ sugestie:

III. Część szczegółowa ankiety

- 3. Czy wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności kosmicznej powinno być powiązane z obowiązkiem uzyskania zabezpieczeń finansowych na wypadek powstania odpowiedzialności za szkodę w związku z prowadzeniem działalności kosmicznej ?**

Komentarz Grupy Roboczej: Konieczność rozstrzygnięcia tej kwestii związana jest z odpowiedzialnością 'Państwa wypuszczającego' za działalność podmiotów krajowych w prawie międzynarodowym i przenoszenie tej odpowiedzialności na podmioty krajowe odpowiedzialne za szkodę, w oparciu o przepisy krajowego prawa kosmicznego. Obowiązek zapewnienia zabezpieczeń finansowych na etapie wydawania zezwolenia na działalność kosmiczną z jednej strony stanowi gwarancję dla Państwa, z drugiej zaś strony zabezpiecza przedsiębiorcę przed nadmiernym ryzykiem osobistej odpowiedzialności za szkodę.

TAK / NIE

Uzasadnienie odpowiedzi/komentarz/ sugestie:

- 4. W przypadku gdyby polski ustawodawca zdecydował o nałożeniu obowiązku uzyskania zabezpieczeń finansowych (zob. ust. 3 powyżej), jakiego rodzaju zabezpieczenia byłyby akceptowalne (możliwe do uzyskania) dla przedsiębiorców polskiego sektora kosmicznego?**
- a. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej
  - b. Gwarancja
  - c. Inne ? Jakie ?

Uzasadnienie odpowiedzi/komentarz/sugestie:

- 5. Czy obowiązek uzyskania zabezpieczeń finansowych (zob. ust. 3-4 powyżej) powinien być ograniczony albo wyłączony względem określonych podmiotów (kategorii podmiotów)?
Jeśli tak, to jakich i dlaczego ?**

Komentarz Grupy Roboczej: Zarówno w projektowanych przepisach prawa polskiego, jak i w obcych ustawach, bierze się pod uwagę zasadność wyłączenia lub ograniczenia obowiązku zapewnienia zabezpieczeń finansowych w odniesieniu do określonych kategorii podmiotów, lub określonych kategorii obiektów kosmicznych, lub określonych typów działalności kosmicznej, z uwagi na przykład na ich działalność dla dobra ogółu. Prosimy o wyrażenie opinii na ten temat, a także sugestie co do modelu regulacji takiego wyłączenia / ograniczenia. Czy powinno ono zdaniem Państwa zostać sformułowane bezpośrednio w ustawie, lub w akcie wykonawczym, czy też w decyzji organu wydającego zezwolenie na działalność kosmiczną.

TAK / NIE

Uzasadnienie odpowiedzi/komentarze/sugestie:

6. Czy odpowiedzialność za szkodę:

- a. powinna zostać powiązana z obiektem kosmicznym, czy też**
- b. powinna dotyczyć szkód wyrządzonych przez działalność kosmiczną.**

Komentarz Grupy Roboczej: Konwencja o Odpowiedzialności wprowadziła specyficzny reżim odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne. Dynamika działalności w sektorze kosmicznym powoduje, że ryzyko wyrządzenia szkód osobom trzecim nie musi być powiązane tylko z obiektem kosmicznym. W tym więc względzie konieczna jest analiza koncepcji zarówno adresata odpowiedzialności (operator/właściciel obiektu kosmicznego/ inne podmioty), jak też źródło wyrządzenia szkody (funkcjonowanie obiektu kosmicznego lub inne aspekty licencjonowanej działalności kosmicznej). Z tego względu należałoby rozważyć czy słusznym jest koncepcja oparta na odpowiedzialności za szkody wywołane przez obiekty kosmiczne, zamiast objęcia nią raczej szkód wywołanych działalnością kosmiczną (tak, np. w prawie holenderskim, francuskim i austriackim). Państwo regulujące działalność kosmiczną w ustawodawstwie krajowym nie musi wiernie odwzorowywać brzmienia wyłącznie Konwencji o Odpowiedzialności, lecz może wprowadzić regulacją o szerszym wymiarze, biorąc pod uwagę ogólne postanowienia Traktatu o Przestrzeni Kosmicznej, wskazującego na ponoszenie odpowiedzialności za działalność kosmiczną, a nie tylko za szkody wyrządzone obiekty kosmiczne. Nie każda bowiem szkoda w działalności kosmicznej będzie wywołana przez obiekt kosmiczny, nadal zaś może związek z działalnością kosmiczną (np. oddziaływanie elektromagnetyczne, naruszenie cyber-bezpieczeństwa, itp.) i nieść katastrofalne skutki dla osób trzecich.

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarze/ sugestie:

- 7. Czy producenci sprzętu segmentu kosmicznego powinni zostać objęci ochroną w ramach ubezpieczenia obowiązkowego od odpowiedzialności cywilnej zawieranej przez operatora ?**

TAK / NIE

Komentarz Grupy Roboczej: Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy prowadzeniu działalności kosmicznej jest w zasadzie nieograniczona i na podstawie prawa międzynarodowego ponosi ją w całości państwo. Takie ubezpieczenie zwiększa bezpieczeństwo prawne przedsiębiorców, co może być szczególnie istotne dla polskiego sektora kosmicznego w jego początkowym stadium rozwoju.

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/ sugestie:

8. Czy producenci sprzętu segmentu kosmicznego powinni zostać objęci ograniczeniem odpowiedzialności - do wysokości sumy gwarancyjnej ubezpieczenia i/lub ?

TAK / NIE

Komentarz Grupy Roboczej: Biorąc pod uwagę istotną funkcję stymulacyjną krajowego prawa kosmicznego zastanowienia wymaga możliwość objęcia reżimem odpowiedzialności na podstawie prawa kosmicznego czynności związanych z produkcją obiektów kosmicznych. O ile zrozumiałe jest wyłączenie ich z reżimu licencjonowania, o tyle warto dokonać pogłębionej analizy skutków braku ograniczenia odpowiedzialności za wady produktu kosmicznego. Za przykład może służyć prawo francuskie, ograniczające odpowiedzialność producentów obiektów kosmicznych, przez objęcie ich ubezpieczeniem czy znoszące odpowiedzialność kontraktową w kontraktach kosmicznych.

W niektórych ustawach krajowych (USA/ Francja) przewidziano ponadto objęcie producentów ograniczonym reżimem prawa kosmicznego w taki sposób, że ich odpowiedzialność za szkody została ograniczona przez klauzule wyłączające odpowiedzialność kontraktową w relacjach pomiędzy operatorem a producentem oraz Skarbem Państwa. Na przykład we Francji w art. 19 wprowadzono zasadę zgodnie z którą, zarówno operatorzy, jak i producenci obiektów kosmicznych korzystają z reżimu ograniczenia odpowiedzialności kontraktowej. "Jeżeli ubezpieczenie lub gwarancja finansowa [...], jak również, w razie konieczności, gwarancja rządowa zostały ustanowione w celu wypłaty odszkodowania osobie trzeciej, jedna z osób biorących udział w operacji kosmicznej lub produkcji obiektu kosmicznego, który spowodował szkodę, nie może być pociągnięta do odpowiedzialności przez inną z tych osób, z wyjątkiem przypadku winy umyślnej.

Uzasadnienie odpowiedzi/komentarz/sugestie:

9. **Czy ustawa o działalności kosmicznej powinna wyznaczać tzw. dolną granicę przestrzeni kosmicznej między innymi w celu zapewnienia pewności prawa? Jeżeli tak, to na jakiej wysokości powinna ona przebiegać ?**

TAK / NIE

Komentarz Grupy Roboczej: Normy umów międzynarodowych składających się na kanon międzynarodowego prawa kosmicznego nie precyzują na jakiej wysokości nad powierzchnią Ziemi (poziomem morza) rozpoczyna się kosmos (tzw. dolna granica przestrzeni kosmicznej). Trudno również w tym zakresie zdekodować jakąś normę zwyczajową prawa międzynarodowego (zwyczaj międzynarodowy) o charakterze powszechnym. "Tylko" umownie przyjmuje się, że dolna granica kosmosu przebiega na wysokości 100 kilometrów nad powierzchnią Ziemi, licząc od poziomu morza. Taką wartość uwzględnia między innymi (na swoje cele) Międzynarodowa Federacja Lotnicza (Fédération Aéronautique Internationale – FAI). Zgodnie z słownikiem pojęć zawartym w Sekcji Ogólnej Kodeksu Sportowego MFL (FAI), przez "kosmos" należy rozumieć przestrzeń powyżej 100 kilometra nad powierzchnią Ziemi.

Wobec braku normatywnego określenia dolnej granicy kosmosu w międzynarodowym prawie kosmicznym, kwestię tę niekiedy reguluje się w prawie krajowym (powszechnie i wewnątrznie obowiązującym). W tym zakresie krajowi ustawodawcy odwołują się wyraźnie do wspomnianej wysokości 100 kilometrów nad poziomem morza, chociaż nie zawsze. W ujęciu duńskiej ustawy o działalności w przestrzeni kosmicznej z 2016 roku (lov om aktiviteter i det ydre rum) "kosmos" to przestrzeń powyżej 100 kilometra nad poziomem morza. W przyjętej w 2019 roku w Zjednoczonych Emiratach Arabskich federalnej ustawie o regulacji sektora kosmicznego (Federal Law on the Regulation of the Space Sector) dolną granicę kosmosu wyznaczono natomiast na wysokości 80 kilometrów nad poziomem morza. Powyżej 80 kilometra nad poziomem morza rozpoczyna się bowiem przestrzeń (ang. specified area), w której prowadzi się działalność kosmiczną (ang. space activities).

Wyznaczenie dolnej granicy przestrzeni kosmicznej definiowanej na potrzeby ustawy o działalności kosmicznej albo wyznaczenie przestrzennego zakresu zastosowania regulacji ustawy o działalności kosmicznej może przyczynić się do zwiększenia pewności prawa, o której mowa w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wyraźna regulacja w omawianym zakresie pozwoli podmiotom (w tym przedsiębiorcom) stwierdzić w sposób niemal jednoznaczny, że działalność, którą zamierzają podjąć jest albo nie jest “działalnością kosmiczną” w rozumieniu ustawy o działalności kosmicznej, a w konsekwencji, że podlega albo nie podlega ona reżimowi wspomnianego aktu prawnego. Dążenie do zwiększenia pewności prawa w omawianym zakresie wydaje się szczególnie ważne, jeśli weźmie się pod uwagę, że ustawa o działalności kosmicznej (według wstępnych założeń) ma między innymi penalizować prowadzenie działalności kosmicznej bez zezwolenia.

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/ sugestie:

10. Czy ustawa o działalności kosmicznej powinna regulować działalność na dużych wysokościach (*high-altitude activities*) ?

TAK / NIE

Komentarz Grupy Roboczej: Tzw. region pośredni (Near Space) sięgający ok. 18-160 km między przestrzenią powietrzną oraz przestrzenią kosmiczną powstałby po wydzieleniu dwóch reżimów prawnych: powietrznego i kosmicznego co lepiej służyłoby wykonywaniu transportu kosmicznego (np. lotów suborbitalnych i turystyki kosmicznej). Ta idea wykorzystuje precedens wyłącznej strefy ekonomicznej w prawie morza i sugeruje nową kategoryzację „najbliższej przestrzeni” jako „wyłączną przestrzeń użytkową”. Może to zwiększyć zainteresowanie rynku inwestycjami w transport kosmiczny, a branża ubezpieczeniowa zyskałaby większą zdolność do oceny ryzyka.

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/sugestie:

11. Jakie aspekty ochrony środowiska w działalności kosmicznej powinny być uwzględnione w ustawie o działalności kosmicznej?

- a. Śmieci kosmiczne;
- b. Ochrona środowiska ziemskiego;
- c. Inne ? Jakie?

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/sugestie:

12. Czy ustawa o działalności kosmicznej powinna regulować górnictwo kosmiczne ?

TAK / NIE

Komentarz Grupy Roboczej: Centralnym zagadnieniem prawnym związanym z pozyskiwaniem zasobów kosmicznych (space resources) jest zagadnienie nabycia ich własności w celu nienaukowym, w szczególności w celu komercyjnym. Przepisy czterech z pięciu umów międzynarodowych składających się na kanon

międzynarodowego prawa kosmicznego nie odnoszą się wprost do tego zagadnienia. Chodzi tu o normy Układu o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej, łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi (1967), Umowy o ratowaniu kosmonautów, powrocie kosmonautów i zwrocie obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną (1968), Konwencji o międzynarodowej odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne (1972) oraz Konwencji o rejestracji obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną (1975). Wymienione umowy międzynarodowe współtworzą systemy prawa wewnętrznego wielu państw na świecie, w tym Polski.

W ocenie niektórych treść art. II Układu z 1967 roku umożliwia udzielenie negatywnej odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność nabycia własności zasobu kosmicznego w celu nienaukowym. Przepis ten formułuje tak zwaną zasadę niezawłaszczalności kosmosu. Przestrzeń kosmiczna, łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi, nie podlega zawłaszczeniu przez państwa ani poprzez ogłoszenie suwerenności, ani w drodze użytkowania lub okupacji, ani w jakikolwiek inny sposób (art. II Układu z 1967 roku). Warto również dodać, że zasadę niezawłaszczalności kosmosu zalicza się do norm zwyczajowych prawa międzynarodowego (zwyczaj międzynarodowy) o charakterze powszechnym. Zwyczaj międzynarodowy jest swoistym źródłem prawa międzynarodowego. To, że zwyczaj międzynarodowy ma charakter powszechny (niemiejskowy) oznacza, że wiąże on wszystkich członków społeczności międzynarodowej. Można zatem stwierdzić, że w ocenie zwolenników przedstawionego stanowiska, zakaz nabycia własności zasobu kosmicznego w celu nienaukowym (głównie w celu komercyjnym) wiąże nie tylko państwa, których systemy prawa wewnętrznego współtworzą normy Układu z 1967 roku, lecz również członków społeczności międzynarodowej, którzy nie związali się Układem z 1967 roku albo wycofali się z tego Układu.

Krytycy zarysowanego powyżej poglądu wskazują, że jest on sprzeczny między innymi z zasadą wolności kosmosu, wyrażoną w art. I ust. 2–3 Układu z 1967 roku. Na zasadę tę składają się trzy podstawowe swobody: swoboda dostępu do całej przestrzeni kosmicznej, swoboda jej badania i swoboda jej wykorzystywania. Zasada wolności przestrzeni kosmicznej jest naczelną „dyrektywą interpretacyjną” przepisów między innymi Układu z 1967 roku. Jeżeli zatem żadna norma tych umów międzynarodowych nie ustanawia wprost zakazu nabycia własności zasobu kosmicznego w celu nienaukowym, to ze względu na zasadę wolności kosmosu należy po pierwsze odrzucić wykładnię norm tych umów, która prowadzi do wniosku, że taki zakaz obowiązuje. Po drugie należy przyjąć, że w omawianym zakresie istnieje luka prawna, którą można usunąć w prawie wewnętrznym danego państwa. Nie są to jedyne argumenty i wnioski przedstawiane przez strony tego sporu.

Do zagadnienia nabycia własności zasobu kosmicznego w celu nienaukowym wprost odnosi się ostaną z pięciu umów międzynarodowych, składających się na kanon międzynarodowego prawa kosmicznego – Układ normujący działalność państw na Księżycu i innych ciałach niebieskich z dnia 18 grudnia 1979 roku. Zasoby naturalne Księżyca (natural resources) stanowią wspólne dziedzictwo ludzkości (common heritage of mankind), zgodnie z art. 11 ust. 1 Układu z 1979 roku. Nie mogą one stać się własnością państwa, międzynarodowej organizacji międzyrządowej lub pozarządowej, organizacji krajowej, jednostki nierządowej oraz osoby fizycznej (art. 11 ust. 3 zd. 1 Układu z 1979 roku). Przywołane regulacje znajdują co do zasady zastosowanie również do zasobów naturalnych występujących na innych ciałach niebieskich Układu Słonecznego (art. 1 ust. 1 Układu z 1979 roku). Trzeba jednak zwrócić uwagę na małą liczbę ratyfikacji (przystąpięń do) Układu z 1979 roku. Jego postanowieniami nie związały się między innymi USA, Chiny, Rosja, Wielka Brytania, Niemcy, Włochy, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Wielkie Księstwo Luksemburga, Izrael, Japonia, Ukraina i Polska (według stanu na dzień 1 stycznia 2020 roku). Mała „popularność” Układu 1979 roku wśród członków społeczności międzynarodowej czyni również wątpliwą prawdziwość tez o ukształtowaniu się zwyczaju (zwyczajów) międzynarodowych odpowiadających treści przywołanym normom Układu z 1979 roku.

Przedstawiony stan regulacji prawnomiędzynarodowej skłonił niektóre państwa do ustanowienia podstawy prawnej nabycia własności zasobu kosmicznego w celu nienaukowym (głównie w celu komercyjnym) w swoim

prawie krajowym. Do tych państw należą USA (2015 roku - U. S. Commercial Space Launch Competitiveness Act), Wielkie Księstwo Luksemburga (2017 rok - loi sur l'exploration et l'utilisation des ressources de l'espace) oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie (2019 rok – Federal Law on the Regulation of the Space Sector). Natomiast Ukraina nowelizując w 2019 roku swą ustawę o działalności kosmicznej z 1996 roku (закон про космічну діяльність), podkreśliła, że jedną z zasad działalności kosmicznej (choć nie o charakterze absolutnym) jest swoboda korzystania z przestrzeni kosmicznej i jej zasobów. Wymienione inicjatywy ustawodawcze spotkały się z krytyką tych państw, które stoją na stanowisku, że międzynarodowe prawo kosmiczne (w szczególności art. II Układu z 1967 roku) zakazuje nabycia własności zasobu kosmicznego w celu innym niż naukowym, a prawo krajowe powinno być zgodne z wiążącym dane państwo międzynarodowym prawem kosmicznym (traktatowym i zwyczajowym). Z drugiej strony Międzynarodowy Instytut Prawa Kosmicznego (International Institute of Space Law) uznał przywołaną regulację USA za jedną z możliwych interpretację art. II Układu z 1967 roku, a niektóre państwa, które pierwotnie kontestowały przywołane krajowe ustawodawstwa, wydają się zmieniać swe stanowiska (np. Rosja).

Pozyskiwanie zasobów kosmicznych w celu nienaukowym, w szczególności w celu komercyjnym nie jest celem, lecz środkiem do osiągnięcia różnych celów. Dwa cele mają znaczenie podstawowe. Pozyskiwanie zasobów kosmicznych może rozwiązać problem kończących się na Ziemi zasobów o charakterze nieodnawialnym, w tym zasobów rzadko występujących na Ziemi (pro terra space resources, in. górnictwo kosmiczne sensu stricto). Jest to cel krótkoterminowy, jeśli odnieść go do drugiego celu. Pozyskiwanie zasobów kosmicznych w celu innym niż naukowym warunkuje eksplorację kosmosu przez człowieka (pro toto orbe terra exclusa space resources, in. in-situ resources utilization). W dłuższej perspektywie nie ma bowiem możliwości, aby była ona prowadzona w oparciu o zasoby pochodzące z Ziemi. Stworzenie podstawy prawnej nabycia własności zasobów kosmicznych w celu nienaukowym w ustawie o działalności kosmicznej umożliwi realizację tych i innych celów podmiotom (przedsiębiorcom) podlegającym przepisom wspomnianej ustawy. Wydaje się również, że taka inicjatywa legislacyjna byłaby zgodna z celami Porozumienia w sprawie współpracy w ramach zasobów kosmicznych z dnia 28 września 2018 roku, które zostało zawarte między Ministrem Przedsiębiorczości i Technologii Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministrem Gospodarki Wielkiego Księstwa Luksemburga.

Na potrzeby ustalania zakresu regulacji ustawy o działalności kosmicznej (ew. odrębnej ustawy dotyczącej poszukiwania, pozyskiwania i wykorzystywania zasobów kosmicznych w celach naukowych i pozanaukowych) należy rozważyć treść art. II Układu z 1967 roku w kontekście jego art. I oraz preambuły do Układu. Zakazowi zawłaszczania mianowicie podlega sama przestrzeń kosmiczna, w tym znajdujące się w niej Księżyc i inne ciała niebieskie. Mowa tutaj więc o określonym medium, ośrodku, który sam – jako taki – nie podlega zawłaszczeniu, w tym nie może być objęty suwerennością państwa. Umieszczenie w przepisie art. II Układu słów „łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi” wydaje się stanowić zabezpieczenie przed odmiennym traktowaniem ciał niebieskich względem przestrzeni pozaplanetarnej. Jednakże przepis ten nie rozciąga się w szczególności na substancje oddzielone od przestrzeni kosmicznej i przeniesione na Ziemię, co potwierdza między innymi utrwalona w prawie międzynarodowym zasada, że meteoroidy, skoro upadły na powierzchnię ziemską, mogą być przedmiotem zawłaszczania, jak i obrotu, co dotyczy także docierających na Ziemię fragmentów powierzchni Księżyca i Marsa wybitych przez silne uderzenia meteoroidów (por. np. wyrok Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu z dnia 30 października 2013 r., sygn. akt VIII C 73/12, w którym mowa jest o wykonanych obrączkach z meteoroidem księżycowym).

W kontekście art. I Układu z 1967 r., językowa analiza angielskiej wersji ust. 1 pozwala zauważyć, że „dorobkiem” całej ludzkości („province of all mankind”), o którym mowa w tym ustępie jest nie tyle sama przestrzeń kosmiczna jako taka, ani też znajdujące się w niej ciała niebieskie, co raczej wspomniana w tym artykule działalność, badania i użytkowanie przestrzeni kosmicznej. Na marginesie warto zauważyć, że ewentualne wprowadzenie zasobów kosmicznych w obieg światowej gospodarki także odbędzie się „dla dobra i w interesie wszystkich krajów”.

Uzasadnienie do odpowiedzi/ komentarz/ sugestie:

13. Czy ustawa o działalności kosmicznej powinna regulować działalność kosmodromów (spaceportów/ infrastruktury kosmicznej/ miejsca przeznaczonego do wynoszenia obiektów kosmicznych w przestrzeń kosmiczną) na terytorium Polski ?

TAK / NIE

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/sugestie:

14. Czy polska ustawa kosmiczna powinna posługiwać się pojęciem:

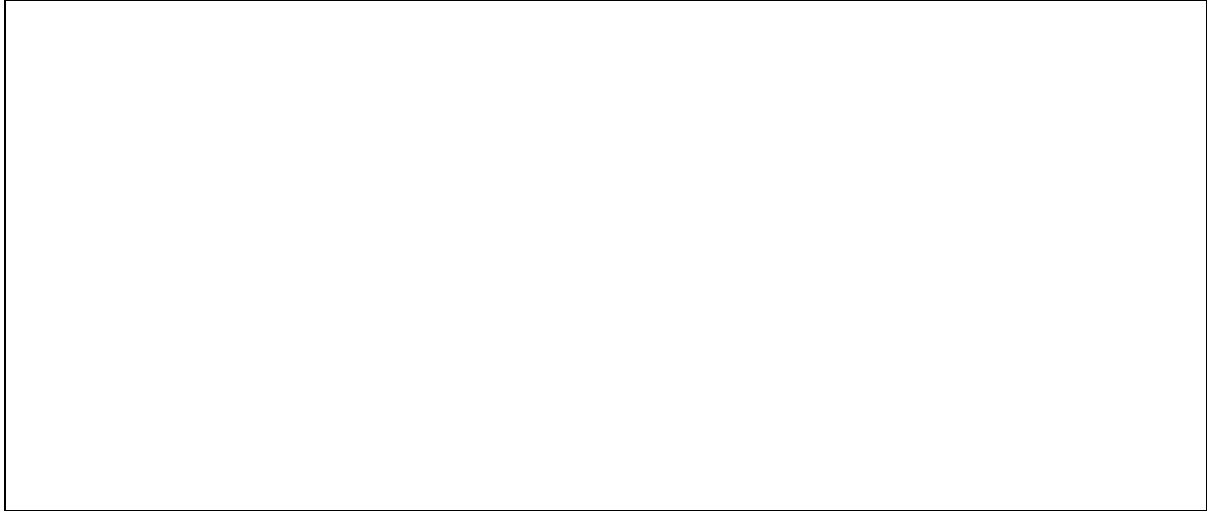
- a. "wypuszczenia obiektu kosmicznego" czy
- b. "wyniesienia" obiektu kosmicznego?

Komentarz Grupy Roboczej: Traktaty kosmiczne zostały opracowane w kilku zagranicznych wersjach językowych, spośród których wiodącą rolę we współpracy międzynarodowej odgrywają wersje angielskie i francuskie, posługujące się odpowiednio sformułowaniem "launching" oraz "lancement". Polski ustawodawca, ratyfikując Traktaty Kosmiczne [Układ o zasadach działalności Państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej, łącznie z księżycem i innymi ciałami niebieskimi z 27.01.1967 r., wszedł w życie 10.10.1967 r. Dz U.1968 nr 14 poz. 82; Konwencja o międzynarodowej odpowiedzialności za

szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne z 29.03. 1972 r., weszła w życie 1.09. 1972 r., Dz.U. 1979 nr 6 poz. 35; Umowa o ratowaniu kosmonautów, powrocie kosmonautów i zwrocie obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną z 22.04. 1968 r., weszła w życie 3.12.1968 r., Dz.U. 1969 nr 15 poz. 110. Konwencja w sprawie rejestracji obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną z 14.01.1975 r., weszła w życie 15.09. 1976 r., Dz.U. 1979, nr 5, poz. 22] posłużył się pojęciem “wypuszczenie obiektu kosmicznego”. Pojęcie to weszło więc do formalnego obiegu prawnego. Niemniej jednak wydaje się zasadne, wobec jego prawidłowości pod względem technicznym, dokonać ponownej analizy tego zagadnienia, celem uniknięcia dalszego powielania ewentualnej niedokładności językowej. W szczególności, że w języku branżowym przyjęło się dość szeroko sformułowanie “wynoszenie obiektu kosmicznego”, wskazujące na aktywną rolę całego procesu ‘wynoszenia’ aż do umieszczenia obiektu na orbicie, w przeciwieństwie do sformułowania ‘wypuszczenie obiektu kosmicznego’ sugerujące koniec operacji z chwilą oderwania systemu wynoszącego od powierzchni Ziemi.

Uzasadnienie odpowiedzi/ komentarz/ sugestie:

15. Jakie inne zagadnienia szczegółowe powinny zostać objęte regulacją ustawy o działalności kosmicznej ?

Dr hab Katarzyna Malinowska, Profesor Akademii Leona Koźmińskiego

W imieniu

Grupy Roboczej ds Prawa Kosmicznego Centrum Studiów Kosmicznych ALK